

Casustoelichting: Werkwijze Handhaving Buitenslapers (Overlast)

De aanpak van buitenslapers, in het bijzonder de overlast en risico's die het kan veroorzaken, vraagt om een op de situatie afgestemde aanpak. Handhaving werkt daarbij nauw samen met hulpverleningspartners en maakt per situatie een zorgvuldige afweging tussen het bieden van hulp, het beperken van overlast/risicovolle situaties en handhavend optreden. In deze bijlage worden drie casussen toegelicht die illustreren hoe handhaving inzet op een stapsgewijze en mensgerichte benadering: eerst via contact en zorgaanbod, en pas bij herhaaldelijke ernstige overlast of (acute) veiligheidsrisico's volgt de handhaving.

1) Slapende man in het gangpad

Mevrouw W., verpleegkundige met onregelmatige diensten, woont alleen en maakt gebruik van een smalle gang tussen haar tuin en schuur om haar fiets te stallen. Sinds enkele weken treft zij daar regelmatig een slapende man aan, vaak laat in de avond of vroeg in de ochtend. Hij ligt deels voor de schuurdeur en blokkeert de doorgang. Rondom hem liggen lege drankflessen en de gang ruikt sterk naar urine. Op de momenten dat mevrouw W. hem aantreft, is het donker en is zij alleen. Ze voelt zich kwetsbaar en onveilig, en durft hem niet wakker te maken. De situatie leidt ertoe dat zij haar fiets niet meer durft binnen te zetten en het gangpad niet meer gebruikt.

Na haar melding treft handhaving de man slapend aan, met een fles alcohol en een lege ponypack (verpakking voor drugs) naast zich. Bij het wakken reageert hij fel: hij komt overeind, maakt zich fysiek groot en staat neus aan neus met de handhavers. De situatie is dreigend, maar de handhavers weten hem te kalmeren en gaan met hem in gesprek. Zij verwijzen hem naar de nachtopvang, maar de man weigert en vertrekt.

Enkele dagen later is hij terug. Wanneer mevrouw W. hem op zijn aanwezigheid aanspreekt, wordt zij uitgescholden. De man blijft terugkeren en zorgt voor aanhoudende overlast, zowel fysiek (urine, afval) als in gedrag. Mevrouw W. voelt zich niet meer veilig in haar directe leefomgeving en meldt de situatie bij de gemeente.

Handhaving schakelt veldwerkers van Jellinek en Stichting Barka in. Meerdere pogingen worden ondernomen om contact te leggen en zorg aan te bieden, maar de man weigert structureel hulp. Omdat hij blijft terugkeren en de overlast voortduurt, ontvangt hij een officiële waarschuwing. Daarbij wordt toegelicht dat bij herhaalde overlast zonder medewerking aan zorg een boete zal volgen. Uiteindelijk besluit de man, na deze uitleg, gebruik te maken van het aangeboden zorgtraject.

2) Groepje mensen met een harddrugsverslaving overnacht in kinderspeeltuin

In een woonwijk doen meerdere omwonenden melding bij de gemeente van personen die 's nachts overnachten in de lokale kinderspeeltuin. In de ochtend treffen zij ontlasting met wc-papier aan in een hoek van het terrein, evenals lege blikjes, etensresten en – tot grote zorg – een gebruikte injectiespuit nabij het speelhuisje bij de glijbaan. De melders maken zich zorgen over de onhygiënische situatie, maar geven vooral aan zich onveilig te voelen door de aanwezigheid van mogelijk drugsafval op een plek waar dagelijks kinderen spelen.

Handhaving gaat ter plaatse en treft meerdere personen slapend aan in het speelhuisje. Ook zij constateren vervuiling in de speeltuin. De mannen worden gewekt en geven aan dat het afval, inclusief de spuit, niet van hen afkomstig is. Handhaving maakt duidelijk dat het overnachten in een kinderspeeltuin niet is toegestaan en wijst hen op andere mogelijkheden om onderdak te vinden. De mannen weigeren echter elk aanbod van hulp en geven aan dat zij op eigen initiatief zullen vertrekken.

Een uur later keert handhaving terug en treffen zij de mannen opnieuw slapend aan. De boodschap wordt herhaald en de mannen krijgen een officiële waarschuwing. Opnieuw geven zij aan geen gebruik te willen maken van hulpverlening, maar zelfstandig te zullen vertrekken.

Wanneer de volgende nacht – na nieuwe meldingen van buurtbewoners – blijkt dat dezelfde personen opnieuw in de speeltuin overnachten, wordt overgegaan tot handhaving. De betrokkenen worden beboet. Na het beboeten zijn de betrokkenen niet meer teruggekeerd naar de speeltuin.

3) Geen handhavend optreden, wel monitoring

Meneer H. slaapt al jaren nabij de singel. Er zijn nooit meldingen over hem binnengekomen tot een paar maanden geleden. Er is toen eenmaal melding gedaan bij de gemeente.

Naar aanleiding van de melding is er contact gelegd met de hulpverlening met het verzoek opnieuw in gesprek te gaan met de man. Dit gesprek heeft plaatsgevonden. De man gaf daarbij aan geen behoefte te hebben aan zorg en afstandelijk te blijven tegenover iedere vorm van hulpverlening. Zijn enige wens is het verkrijgen van een woning. Hij staat al lange tijd ingeschreven, wat zijn kansen op toewijzing vergroot. Toch gaf hij aan dat hij daar op dit moment nog niet klaar voor is. De verwachting is echter dat hij op termijn wel de stap richting huisvesting zal zetten.

De hulpverlening en handhavers constateren dat de man zich netjes gedraagt. Hij laat geen afval achter, is vroeg in de ochtend vertrokken voordat de stad ontwaakt, en zorgt er zo voor dat zijn aanwezigheid zo min mogelijk opvalt. Daarnaast komt de buurt geregeld kijken hoe het met hem gaat en brengen buurtbewoners hem voedsel en andere benodigdheden. Er is ook geen sprake van overlast of verstoring van de openbare orde. In samenspraak met de betrokken hulpverleners is besloten om de huidige situatie voorlopig te laten, en niet handhavend op te treden zolang er geen overlast is. In afwachting tot de man klaar is om de stap zet richting huisvesting. Tot die tijd blijven we, handhaving en hulpverleners, de situatie monitoren.